

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 334.7-029:6:(004.67+330.35)

ТРАНСФОРМАЦІЯ БРЕНДУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: НОВІ ВИКЛИКИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Т.О.Мирошник

аспірантка кафедри економіки бізнесу Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ORCID: 0009-0007-4464-9863

Т.О.Кобєлєва

д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу Національного
технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ORCID: 0000-0001-6618-0380

BRAND TRANSFORMATION IN THE DIGITAL AGE: NEW CHALLENGES OF INTELLECTUAL PROPERTY PROTECTION

T.O.Myroshnik

Postgraduate student of the Department of Business Economics of the National
Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv)

ORCID: 0009-0007-4464-9863

T.O. Kobielieva

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business
Economics, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv)

ORCID: 0000-0001-6618-0380

***Анотація:** У доповіді аналізується трансформація бренду в умовах цифрової епохи та нові виклики у сфері охорони інтелектуальної власності. Розглядаються зміни у стратегіях брендингу, вплив цифрових технологій на формування іміджу компаній, а також проблеми захисту торговельних марок, доменних імен і цифрового контенту.*

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Ключові слова: брендинг, цифрова епоха, інтелектуальна власність

***Abstract:** The report analyzes brand transformation in the digital age and new challenges in the field of intellectual property protection. Changes in branding strategies, the impact of digital technologies on the formation of companies' image, as well as the problems of protecting trademarks, domain names and digital content are considered.*

***Keywords:** branding, digital age, intellectual property*

Історично склалося так, що інтелектуальна власність та бренди тісно пов'язані між собою, а механізми захисту інтелектуальної власності слугують правовою основою для захисту відмітних компонентів бренду [1-18]. Однак у цифрову епоху цей взаємозв'язок еволюціонує, що зумовлено унікальними характеристиками цифрового середовища та трансформацією самого визначення бренду [1, 7, 9]. Традиційна структура інтелектуальної власності на бренд охоплювала кілька ключових компонентів, включаючи торговельні марки для назв брендів, логотипи та інші ідентифікатори; промислові зразки для продукції та упаковки; авторські права на рекламні матеріали та інший творчий контент; комерційні найменування; географічні зазначення для продуктів з певних регіонів; а також ноу-хау та комерційні таємниці, що стосуються технологій виробництва та бізнес-процесів. У цифровому середовищі ця структура стає більш складною та розгалуженою через кілька факторів [2, 5, 15].

В першу чергу у сучасному цифровому середовищі межі, які традиційно розмежовували окремі об'єкти інтелектуальної власності в межах бренду, стають все більш розмитими. Для ілюстрації цього явища можна розглянути мобільний додаток бренду, який може одночасно підпадати під захист авторського права як комп'ютерна програма, бути обтяженим зареєстрованими

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

торговельними марками (наприклад, логотипом та назвою), містити патентоспроможні технічні рішення (наприклад, алгоритми, методи обробки даних) та демонструвати оригінальний дизайн інтерфейсу (який може бути захищений як промисловий зразок). Це створює складну «мозаїку» прав інтелектуальної власності, яка вимагає комплексного підходу до правового захисту [1, 13].

По-друге, зростає роль авторського права в захисті цифрових брендів. Якщо в традиційному брендингу авторське право захищало переважно рекламні матеріали та упаковку, то в цифровому середовищі воно охоплює широке коло об'єктів: контент веб-сайтів та соціальних мереж, мультимедійні матеріали, програмний код, інтерфейси, ігрові механіки, віртуальні об'єкти тощо. Авторське право стає таким же важливим інструментом захисту бренду, як і торгові марки.

По-третє, з'являється поняття «цифрових активів» бренду - об'єктів, які існують виключно в цифровому середовищі, але становлять значну цінність для бренду і потребують правового захисту. До таких активів належать доменні імена, акаунти в соціальних мережах, бази даних користувачів, цифрові інтерфейси, віртуальні товари, токенизовані активи та ін. Правова природа деяких цифрових активів залишається суперечливою, що створює проблеми для їх захисту в рамках традиційних інститутів інтелектуальної власності [3, 17].

По-четверте, цифрове середовище породжує нові форми використання інтелектуальної власності на бренди, які не мають прямих аналогів у фізичному світі. Це використання торговельних марок у метатегх та ключових словах пошукових систем, функціонування брендів у віртуальних світах, створення цифрових двійників фізичних продуктів, використання елементів брендів у користувацькому контенті. Це вимагає переосмислення поняття «використання» інтелектуальної власності та відповідного розширення сфери правової охорони.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

У цифровому середовищі процес створення, реєстрації та захисту інтелектуальної власності на бренди також зазнає значних змін. З одного боку, цифрові технології мають потенціал для спрощення певних аспектів цього процесу, таких як електронна подача заявок, онлайн-моніторинг порушень та автоматизація рутинних операцій. З іншого боку, з'являються нові виклики, серед яких складність визначення юрисдикції в глобальному цифровому просторі, суттєвий характер порушень та технічна складність доведення порушень у цифровому середовищі.

Бренд - це більше, ніж просто назва або логотип; це скоріше набір символів, ідей, цінностей, емоцій та досвіду, які асоціюються зі змістом діяльності компанії. Як інтелектуальний актив, бренд входить до системи інтелектуальної власності, яка також охоплює патенти, авторські права, торгові марки, промислові зразки та комерційні таємниці. Інтеграція бренду в цю систему полегшує захист як візуальних, так і вербальних елементів, тим самим створюючи правову основу для регулювання сприйняття і репутації компанії на ринку [5, 18]. Проблема досягнення балансу між захистом прав інтелектуальної власності на бренди та сприянням свободі інформації, інноваціям та конкуренції в цифровому просторі стає все більш актуальною. Надмірно суворий режим захисту може перешкоджати інноваціям та суспільним інтересам, тоді як недостатній захист може підірвати стимули для інвестицій у розвиток брендів.

Зараз багато умов, які створюють низку викликів для захисту інтелектуальної власності, зокрема:

1. *Незаконне копіювання та цифрове піратство.* Цифровий контент (наприклад, тексти, зображення, програмне забезпечення, відео) можна миттєво копіювати і поширювати без згоди правовласників. Стандартні методи захисту, які добре працювали у фізичному середовищі, стають неефективними в мережевій економіці. Це призводить до того, що автори та підприємства

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

втрачають можливість отримувати адекватні доходи від своїх творів, що послаблює стимули для інновацій та творчості.

2. Виклики, пов'язані з правовим регулюванням та юрисдикційними питаннями. Правова база захисту інтелектуальної власності часто сприймається як така, що не синхронізується зі стрімким розвитком цифрових технологій. Законодавство, розроблене для традиційних форматів, часто не враховує унікальні характеристики цифрової сфери, де доступ до контенту можна отримати миттєво в різних країнах. Ця невідповідність призводить до труднощів у застосуванні правил захисту прав, оскільки кожна країна має свою власну законодавчу базу, що призводить до правової невизначеності та ускладнює міжнародне співробітництво у боротьбі з порушеннями.

3. Виклики, спричинені технологічною складністю та новими інноваціями. Поява нових технологій, зокрема штучного інтелекту, блокчейну та 3D-друку, прискорює фундаментальні зміни в процесі створення та розповсюдження творів. Щоб проілюструвати це, розглянемо потенціал штучного інтелекту для автоматичного генерування контенту, який кидає виклик традиційним підходам до атрибуції та захисту авторських прав. Аналогічно, блокчейн здатен перевіряти автентичність творів, що ставить питання про те, як такі технології можуть бути інтегровані в існуючі правові механізми. Крім того, 3D-друк сприяє швидкому відтворенню фізичних об'єктів, ускладнюючи тим самим забезпечення патентного захисту.

4. Перешкоди, пов'язані з кіберзлочинністю та анонімністю. У сучасному контексті кіберзлочинності питання анонімності стало серйозним викликом для правоохоронних та регуляторних органів. Кіберзлочинці використовують витончені методи для обходу систем безпеки, включаючи кібератаки, витоки даних і використання анонімних мереж. Анонімність, яку надає Інтернет, була визначена як ключовий фактор швидкого розповсюдження незаконного контенту, що ускладнює ідентифікацію та переслідування злочинців. Крім того,

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

кібератаки призводять до крадіжки або пошкодження цифрових творів, що спричиняє значні фінансові та репутаційні втрати.

5. Вплив криз та геополітичних чинників на захист інтелектуальної власності. У кризові часи, такі як воєнний час або економічна турбулентність, захист інтелектуальної власності може стати ще більш складним завданням. Перерви в роботі правоохоронних органів, обмежений доступ до ресурсів та зміни в урядових пріоритетах можуть призвести до послаблення захисту прав інтелектуальної власності. Це, в свою чергу, заохочує незаконне використання та розповсюдження творів [2, с.98].

Основним економічним ефектом ефективного захисту інтелектуальних активів є збільшення ринкової вартості бренду. Компанії, які інвестують у створення та захист бренду, можуть забезпечити стабільний грошовий потік завдяки високій лояльності споживачів та довірі інвесторів. Сучасні дослідження зарубіжних та українських авторів демонструють, що компанії з належним захистом інтелектуальної власності мають більш сприятливі умови для залучення капіталу, що сприяє їх розширенню та зростанню на ринку.

Цифрове середовище надає значні можливості для просування брендів за допомогою таких онлайн-інструментів, як соціальні мережі, мобільні додатки та платформи електронної комерції, що дозволяє компаніям швидко адаптувати свої стратегії до ринкових змін, тим самим підвищуючи свою конкурентоспроможність. Однак діджиталізація водночас породжує нові виклики, зокрема незаконне копіювання, піратство та розповсюдження контенту без згоди правовласників, що призводить до значних економічних втрат, які негативно впливають на прибутковість підприємств [7, с.41]. Використання сучасних технологій, зокрема блокчейну та цифрових підписів, може зменшити ці втрати, сприяючи прозорості та підвищенню рівня контролю за поширенням інформації.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Крім того, доведено економічну ефективність захисту інтелектуальної власності для стимулювання інновацій. Коли бізнес впевнений, що його творчі розробки та технологічні інновації належним чином захищені, він готовий інвестувати в дослідження та розробки, що призводить до створення нових продуктів та послуг. Це, своєю чергою, дає змогу бізнесу не лише залишатися на передовій технологічних змін, а й створювати додану вартість, розширювати свою частку ринку та покращувати фінансові показники.

Важливо також зазначити, що ефективний захист інтелектуальної власності допомагає оптимізувати операційні витрати. Впровадження цифрових технологій для моніторингу та управління інтелектуальними активами дозволяє значно скоротити витрати на традиційні методи захисту, такі як юридичні процедури та ручний аудит. Автоматизація цих процесів знижує ризик порушень і допомагає швидко реагувати на випадки незаконного використання, що, в свою чергу, забезпечує економічну стабільність компанії.

З економічної точки зору, трансформація бренду в цифрову епоху відкриває перед підприємствами значні можливості для підвищення його вартості, стимулювання інновацій та оптимізації витрат. Однак цей процес також створює нові ризики, зокрема пов'язані з нелегальним копіюванням та глобальним поширенням цифрового контенту. Для досягнення економічного успіху підприємства повинні впроваджувати комплексні стратегії, які поєднують сучасні технологічні рішення з ефективним управлінням інтелектуальними активами. Отже, захист інтелектуальної власності став ключовим фактором забезпечення довгострокової економічної стабільності та конкурентоспроможності в глобальній цифровій економіці.

Література

1. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобєлева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

2. Прийдак Т.Б., Яловега Л.В., Лега О.В., Мисник Т.Г., Зоря С.П. Розвиток цифрової компетентності як умова забезпечення конкурентоспроможності майбутніх економістів // *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73. Вип. 5. С. 28–44.

3. Кравчук А. В., Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ "ХПІ" (екон. науки). Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 15 (1291). С. 137-143.

4. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

5. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності: підруч. / за ред. П.Г.Перерви, С.А.Меховича, М.І.Погорєлова. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. 1080 с.

6. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Екологічний податок: особливості обліку і оподаткування у контексті нормативно-правових змін // *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 231–242.

7. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю підприємства // *Маркетинг: підручник* / За ред. О.А.Старостіної. К.: Знання, 2009. С. 461-518.

8. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // *Навч. посібник для інж.-техн. вузів.* - Харків : «Основа», 1993.- 288с

9. Nagy S., Pererva P.G. Compliance principles // *Universum View 9. Economics and management: conference materials*. Vinnytsia: NilanLTD, 2018. P. 89 96.

10. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.

11. Плаксієнко В.Я., Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б., Мокієнко Т.В., Канцедаль Н.А. Управлінський облік: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / за ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава : ПП «Астроя», 2018. 250 с.

12. Лега О. В. Інтернет-торгівля: облік та оподаткування // *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 43. С. 161-166.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:

матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.

(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

13. Лега О.В. Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів // *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 259–266.
URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct54-41>

14. Товажнянський В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /Товажнянський В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012.-703 с.

15. Лега О. В. Податкова звітність: еволюція визначення // *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. С. 300–303.

16. Прийдак Т.Б., Яловега Л.В., Лега О.В., Мисник Т.Г., Зоря С.П. Розвиток цифрової компетентності як умова забезпечення конкурентоспроможності майбутніх економістів // *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 73 (5), с. 28–47, 2019. doi: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.3035>.

17. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veres Somosi. Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. 689 p.

18. Перерва П.Г., Гусаковська Т.О. Інтелектуальна власність в структурі інтелектуального капіталу // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Харьков : НТУ "ХПИ", 2008. № 1-2'. С. 161- 168.